

Mandat for offentlig utvalg (kommisjon) for kommunesektoren

1. Formål

Kommisjonen skal foreslå endringer i statens styring av kommunesektoren som legger til rette for god ressursbruk, fleksibel bruk av personell og effektiv oppgaveløsning i kommunesektoren. Kommisjonen skal også vurdere og foreslå tiltak om det er andre forhold som binder kompetanse unødvendig, bidrar til unødvendig høye kostnader eller lite effektiv oppgaveløsning i kommuner og fylkeskommuner.

2. Bakgrunn

Kommuner og fylkeskommuner har ulike roller og er ansvarlige for en lang rekke viktige samfunnsområder og tjenester som en sentral del av velferdsstaten. For at kommunesektoren skal kunne fortsette å levere gode tjenester i en situasjon med økende knapphet på arbeidskraft og store demografiske endringer som krever omstilling av tjenestetilbudet, må det vurderes hvordan statens styring av kommunesektoren og andre rammebetingelser kan legge til rette for at arbeidskraft og øvrige ressurser kan brukes best mulig, både innenfor en sektor og på tvers av sektorer.

Rammestyringsprinsippet, som er hovedprinsippet for statens styring av kommunesektoren, skal legge til rette for effektiv ressursbruk og et lokalt handlingsrom som er en forutsetning for at lokaldemokratiet skal fungere etter hensikten. Detaljert statlig styring skal være begrunnet i en konkret vurdering av om innskrenkningen i den kommunale handlefriheten er forholdsmessig sett opp mot nasjonale mål som likeverd og rettssikkerhet. Selv om hver regulering som innskrenker kommunenes handlefrihet isolert sett kan være godt begrunnet, har summen av oppgaver og krav nådd et punkt der dette for mange kommuner er krevende å håndtere.

Mange og stadig flere kommuner står i en situasjon med behov for store omstillinger. Dette skyldes ikke minst mangel på tilstrekkelig og kompetent arbeidskraft i kombinasjon med at utviklingen i befolkningssammensetningen krever endringer i tjenestetilbudet. Dette får også konsekvenser for kommunen som samfunnsutvikler. Utfordringene merkes først i distriktene, men gjelder de fleste kommunene og er forventet å bli vesentlig større i årene som kommer. Regjeringen setter derfor ned en kommisjon for kommunesektoren.

3. Om oppdraget

- Kommisjonen skal foreslå endringer i statens styring av kommunesektoren som legger til rette for god ressursbruk, fleksibel bruk av personell og effektiv oppgaveløsning i kommunesektoren.
- Kommisjonen skal også vurdere og foreslå tiltak om det er andre forhold som binder kompetanse unødvendig, bidrar til unødvendig høye kostnader eller lite effektiv oppgaveløsning i kommuner og fylkeskommuner.
- Kommisjonen skal redegjøre for konsekvensene av de tiltakene som foreslås, herunder for kvalitet og likeverd i tjenestene.

4. Gjennomføring og leveranser

Kommisjonen skal følge utredningsinstruksen, herunder vurdere hvilke utfordringer sektoren står overfor, ulike mulige tiltak for å møte disse og konsekvenser av ulike tiltak. Å belyse dilemmaer og gjøre avveininger knyttet til å ivareta behov hos både innbyggerne, staten og kommunesektoren på kort og lang sikt vil måtte stå sentralt. Det finnes et omfattende kunnskapsgrunnlag fra tidligere utredninger, som Generalistkommuneutvalget, og annet arbeid som kommisjonen skal ta utgangspunkt i. Kommisjonen bør også se hen til annet pågående utredningsarbeid, samt tilsvarende arbeid og erfaringer fra land det er naturlig å sammenligne seg med. Utvalget har anledning til å hente inn ny kunnskap om det er behov for det.

Kommisjonen vil få et eget sekretariat. Kommisjonen skal legge til rette for innspill fra relevante kompetansemiljøer og private og offentlige aktører, herunder statsforvalterne. Det er særlig viktig at kommunesektoren involveres i arbeidet på en god måte. Kommisjonen skal ha en referansegruppe for å legge til rette for at representanter for ansatte og brukere av sentrale kommunale tjenester, samt andre relevante interessenter, kan rådføres og få anledning til å legge fram sine synspunkter og problemstillinger.

Med omfattende bakgrunnsmateriale og problemstillinger fra tidligere arbeider vil kommisjonen raskt kunne komme i gang med analyser og mulige tiltak og levere en første rapport før jul 2025. Kommisjonen leverer en ny rapport i løpet av 2026. Det er opp til kommisjonen å fordele arbeidet mellom de to rapportene på en hensiktsmessig måte. Utredningene skal leveres som NOU-rapporter til Kommunal- og distriktsdepartementet. Kommunal- og distriktsdepartementet kommer tilbake til en eventuell videre framdriftsplan.

Medlemmer av offentlig utvalg (kommisjon) for kommunesektoren

Leder:

Spesialrådgiver Eivind Dale, Ås

Medlemmer:

Forbundsleder Mette Nord, Porsgrunn (LO)

Forbundsleder Geir Røsvoll, Trondheim (Unio)

Områdedirektør samfunn, velferd og demokrati Helge Eide, Lillestrøm (KS)

Selvstendig næringsdrivende Ivar Bühring Prestbakmo, Salangen

Tidligere ordfører Rita Irene Ottervik, Trondheim

Administrerende direktør Monica Mæland, Bergen

Kommunedirektør Anna Camilla Mattsdotter Bruno Dunsæd, Kristiansand

Kommunedirektør Jørgen Holten Jørgensen, Tana

Professor Signy Irene Vabo, Oslo

Professor Lars-Erik Borge, Trondheim

Pasient- og brukerombud og sosial- og eldreombud Heidi Merete Rudi, Nordre Follo